

कृति आराखडा अंतर्गत २००६-२००७ मध्ये " खताचा
समतोल व एकात्मिक वापर अंतर्गत गांडुळ खताचे
उत्पादन व वापर, सेंद्रिय शेती विकासासाठी सहाय्य,
मृद सर्वेक्षण/परीक्षण व माती आरोग्य पत्रिका वाटप"
ही केंद्र पुरस्कृत योजना राबविण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
कृषि पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्र.संखाद १००६/प्र.क्र. २७४ /१अ
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक:- जुलै, २००६

वाचा-

- १) शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग क्रमांक संखाद १००५/सीआर २३९/१अ,
दिनांक २६ जुलै, २००५
- २) शासन परिपत्रक वित्त विभाग क्र. खर्चनि १००६/प्र.क्र.१/अर्थोपाय
दिनांक २०.४.२००६
- ३) केंद्रिय कृषि मंत्रालयाचे पत्र क्रमांक ६-६/२००६, एमएम-१ दिनांक ५ जून, २००६
- ४) कृषि आयुक्तालयाचे पत्र क्रमांक- मृदस/सेंद्रिय शेती/द-११/२०८२/०६
दिनांक ७ जुलै, २००६

प्रस्तावना

राज्यातील शेतक-यांच्या शेतीमध्ये शास्त्रोक्त पद्धतीने उत्पादन क्षमता वाढविण्याच्या दृष्टीने विविध उपाय योजना हाती घेण्यात आलेल्या आहेत. त्यामध्ये शेतक-यांनी रासायनिक खताचा वापर कमी करून अथवा आवश्यकतेनुसार वापर करून त्याऐवजी नैसर्गिक खते व पद्धती यांचा वापर करून कृषि उत्पादनात वाढ करणे, उत्पादनाचा दर्जा आरोग्यदृष्ट्या आणि जागतिक मापदंडानुसार सुधारणे, नैसर्गिक शेती पद्धतीचा वापर तसेच खत उत्पादन इत्यादिकरीता कृषि विभागाकडून व संबंधित यंत्रणेकडून शेतक-यांना प्रशिक्षण देणे, प्रात्यक्षिके आयोजित करून शासनाच्या योजना व अन्य माध्यमातून तंत्रशुद्ध माहिती देवून प्रोत्साहित करणे व त्याद्वारे जागतिक बाजारपेठेत देखील शेतक-यांची त्या मापदंडानुसार व क्षमतेने माल पाठविण्याची क्षमता याद्वारे निर्माण करणे याचा समावेश आहे.

२. राज्याच्या शेती विकासात प्रामुख्याने कोरडवाहू शेतक-यांच्या उत्पन्नात भरीव वाढ होण्यासाठी सेंद्रिय शेती, एकात्मिक किड व्यवस्थापन, गांडुळ खत उत्पादन व वापर, जैविक खत, जैविक औषधाचे उत्पादन इ. योजना मोठ्या प्रमाणात राबविण्यावर भर देण्यासाठी तसेच गांडुळ खत उत्पादन हे सेंद्रिय शेतीसाठी आवश्यक असल्याने सेंद्रिय शेती विकासाकरीता मोठ्या प्रमाणात चालना देण्यासाठी " सेंद्रिय शेती विकास व गांडुळ खत उत्पादन" ही योजना संयुक्तपणे सन २००४-०५ पासून राज्यात राबविण्यात येत आहे.

३. सदर योजनेंतर्गत स्थानिक गरज विचारात घेवून अंशतः बदल करून सन २००६-२००७ या आर्थिक वर्षात " खताचा समतोल व एकात्मिक वापर अंतर्गत गांडुळ खताचे उत्पादन व वापर, सेंद्रिय शेती विकासासाठी सहाय्य मृद सर्वेक्षण/परीक्षण व माती आरोग्य पत्रिका वाटप" ही योजना राज्यात राबविण्यासाठी केंद्र शासनाने संदर्भाधीन दि. ५ जून, २००६ च्या पत्रान्वये मान्यता दिलेली आहे.

शासन निर्णय-

वर्कप्लन अंतर्गत २००६-२००७ मध्ये " खताचा समतोल व एकात्मिक वापर अंतर्गत गांडुळ खताचे उत्पादन व वापर, सेंद्रिय शेती विकासासाठी सहाय्य, मृद सर्वेक्षण/परीक्षण व माती आरोग्य पत्रिका वाटप" या योजनेस केंद्र शासनाने दिलेल्या मान्यतेनुसार एकुण रु.१५४५.८५ लाख (रु. पंधरा कोटी पंचेचाळीस लाख पंच्याऐशी हजार फक्त) इतक्या खर्चासह राज्यात राबविणेसाठी प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर योजनेचे भौतिक व आर्थिक लक्ष्य खालीलप्रमाणे आहे:-

१) गांडुळ खत उत्पादन व वाटप

(७५ टक्के केंद्र हिस्सा : २५ टक्के राज्य हिस्सा)

अ.क्र	घटक	दर (रुपये प्रती युनिट)	भौतिकउद्दिष्ट (युनिट/संख्या)	रक्कम(रक्कम रु. लाखात)		
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	एकुण
१	गांडुळ खत/ नाडेप /एफवायएम/फॉस्फोकोपोस्ट युनिट उत्पादन.	२५००	३५,०००	६५६.२५	२१८.७५	८७५.००
२	बायोडायनामिक कंपोस्ट	७५	१०००००	५६.२५	१८.७५	७५.००
३	एकूण रुपये			७१२.५०	२३७.५०	९५०.००

२) सेंद्रिय शेती विसासासाठी सहाय्य (१०० टक्के केंद्र पुरस्कृत) रक्कम रु. लाखात)

अ.क्र	योजनेचे नाव	अनुदानाचा दर	भौतिक लक्ष्य	आर्थिक लक्ष्य
१	सेंद्रिय शेती प्रकल्प (२० योतकरी/प्रकल्प) (मित्रमागदर्श संस्थाना सहाय्यक व निविष्ठा पुरवठा)	रुपये ५०००/- प्रति प्रकल्प	८,५००	४२५
२	सेंद्रिय मालाचे प्रमाणिकरण प्रकल्प	रु.१००००० /- प्रति प्रकल्प	५००	५०
क)	राज्यस्तरीय कार्यक्रम अ) कार्यशाळा जागृती मोहिम ब) प्रदर्शने	रु. १.०० लाख रु. २ लाख	२ २	२ ४
ड)	जिल्हास्तरीय कार्यक्रम अ) प्रसिध्दी व जागृती मोहिम ब) कार्यशाळा व प्रशिक्षण क) प्रदर्शने	२५००० ५००० ५०००	३३ ६६ ६६	८.२५ ३.३० ३.३०
	एकुण रुपये			४९५.८५

३) मृद सर्वेक्षण/ परिक्षण व माती आरोग्य पत्रिकांचे वाटप (१०० टक्के केंद्र पुरस्कृत)

(रक्कम रु. लाखात)

अ.क्र.	घटक	दर / मापदंड	लक्ष्य	
			भौतिक	आर्थिक
अ	विकास व वितरण	रु. १०० /- प्रति लाभार्थी	१०० गावे २०,००० लाभार्थी	४०.००
ब	विकास व वितरण	रु. १००/- प्रति शेतकरी (२०० शेतक-यांसाठी एकुण रु. २०,०००/-)	४३७४३ गावे ४,३८,०००लाभार्थी	२०.००
क	जागृती मोहिम	रु.२००० प्रति कार्यक्रम	२००० कार्यक्रम	४०.००

			२,००,००० लाभार्थी	
	एकुण रुपये			१००.००

-३-

३ सदर कार्यक्रमाच्या उद्दीष्टपुर्तीसाठी संचालक (मृदसंधारण व पाणलोटक्षेत्र व्यवस्थापन) आणि संचालक(विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे यांनी केंद्र शासनाने दिलेल्या मार्गदर्शक सुचना विचारात घेवून उद्दिष्टनिहाय सविस्तर मार्गदर्शक सुचना सर्व क्षेत्रीय अधिका-यांना निर्गमित कराव्यात. या मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करताना खालील प्रमुख बाबींचा अंतर्भाव राहिल याची दक्षता घेण्यात यावी.

१) लाभार्थी निवडताना लहान व सिमांतिक शेतकरी , अनुसुचित जाती जमाती व महिला लाभार्थी यांना प्राधान्य देण्यात यावे.

२) मंजूर निधीपैकी २२.५० टक्के निधी अनुसुचित जाती व अनुसुचित जमातीसाठी खर्च करण्यात यावा याबाबतच्या नोंदी स्वतंत्रपणे ठेवाव्यात.

३) योजनेची अधिक प्रभावी व परिणामकारकरित्या होण्यासाठी प्रकल्पाधारित विकास/ विस्तार कार्यक्रम (Projected Development Approach) राबविण्यात यावा.

४) या योजनेचे मुल्यमापन त्रयस्थ यंत्रणेकडून (Third Party Evaluation) करून घ्यावे.

५) वैयक्तिक लाभार्थी निवडताना महिला लाभार्थींना सर्व प्रथम प्राधान्य देण्यात यावे.

६) सन २००५-०६ मध्ये वैयक्तिक लाभ दिलेल्या लाभधारकांची यादी गावपातळीवर /तालुका कृषि अधिकारी कार्यालय /जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयात लावण्यात यावी. तसेच इंटरनेटवर देखील देण्यात यावी.

४ सन २००६-२००७ मध्ये सदर योजनेसाठी केंद्र हिस्सा रु.१३०८.३५लाख (रुपये तेरा कोटी आठ लाख पस्तीस हजार फक्त) व राज्य हिस्सा रु. २३७.५० लाख (दोन कोटी सदोतीस लाख पन्नास हजार फक्त) अशी एकुण रुपये १५४५.८५ लाख इतकी रक्कम वितरित करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

५ या प्रित्यर्थ होणारा खर्च सन २००६-०७ करीता मंजूर असलेल्या अनुदानामधुन भागविण्यात येवून तो खालील लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

अ) केंद्र हिस्सा

मागणी क्र.डी-३

२४०१- पीक संवर्धन

१०५ खते व रासायनिक खते

(००)(२५) गांडुळखत उत्पादन व वितरण, (केंद्र पुरस्कृत योजना)

४३- अर्थसहाय्य (२४०१४०२४)

ब) राज्य हिस्सा

मागणी क्र. डी-३

२४०१- पीक संवर्धन

१०५ खते व रासायनिक खते,

(००)(२७)सॅद्रिय शेती विकास, गांडुळ खत उत्पादन व वितरण (राज्य योजना)

४३ अर्थसहाय्य (२४०१४४०९)

६ परिच्छेद २ मधील अ.क्र. १ व २ येथे नमूद योजनांकरिता अनुक्रमे विहित केलेला निधी रुपये ९५०.०० लाख व रुपये ४९५.८५ लाख असा एकूण रुपये १४४५.८५ लाख निधी खर्च करण्यास संचालक (मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन) यांना तसेच परिच्छेद २ मधील अ.क्र.३ येथे नमूद योजनेकरिता विहित केलेला निधी रुपये १००.०० लाख खर्च करण्यास संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे तसेच मंजूर निधीचे जिल्हानिहाय वितरण करण्यासाठी त्यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. वित्त विभागाच्या संदर्भाधीन दिनांक २० एप्रिल, २००६ च्या परिपत्रकात नमूद केल्यानुसार या योजनेचा खर्च मासिक कॅश फ्लोच्या मर्यादेत राहिल याची दक्षता घेण्याची जबाबदारी संचालक (मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन) व संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे यांची राहिल. तसेच केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार या योजनांचा , आर्थिक व भौतिक प्रगती अहवाल प्रत्येक महिन्याला विहित मुदतीत केंद्र शासनाला तसेच राज्य शासनाला सादर होईल याची दक्षता घेण्यात यावी.

७. हा शासन निर्णय वित्त विभागाचे परिपत्रक क्रमांक- खर्चनि-१००६/प्र.क्र.१/अर्थोपाय, दिनांक २०.४.२००६ अन्वये प्रशासकीय विभागांना प्रदान केलेल्या अधिकारानुसार व सचिव (कृषि) यांच्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(र. ब. पुरोहित)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

प्रति,

आयुक्त कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (५ जादा प्रतीसह)
महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२ (लेखा परिक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/ नागपूर
संचालक (मृदसंधारण व पाणलोटक्षेत्र व्यवस्थापन), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
सर्व संचालक/सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक
सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
वित्त विभाग
कार्यासन २-अ, कृषि व पदुम विभाग मंत्रालय मुंबई
निवड नस्ती.